

Poppentherapie

Richtlijn

Gebaseerd op de nieuwste inzichten (2023)

Deze richtlijn is opgesteld in het kader van de afstudeeropdracht voor de HBO Bachelor Ergotherapie door Eveline Makkink (mei 2024). De inhoud is gebaseerd op onderstaande literatuur: Dementia Doll Therapy | Dr Gary Mitchell. (2022, 27 juli). Elder. <https://www.elder.org/the-elder/doll-therapy-controversial-intervention-people-living-with-dementia/> Lary-Waller, J. (2020). Implementation of Doll Therapy for Agitated Residents with Dementia. Doctor of Nursing Practice (DNP) Translational and Clinical Research Projects. 38. Mitchell, G. (2016). Doll therapy in dementia care: Evidence and Practice. Jessica Kingsley Publishers.

1. Wat is het?

Poppentherapie is het aanbieden van een pop aan volwassenen die leven met dementie en is een wetenschappelijk onderbouwde therapie. Het is een persoonsgerichte therapie om het comfort, de betrokkenheid en de zin van het leven te bevorderen. Met als doel uitdagend gedrag (zoals rusteloosheid, dwalen, agitatie, agressie) te verminderen.

2. Wat kan het opleveren?

- Verminderen van onrust.
- Verminderen van angst en agitatie.
- Verbeteren van de voedingstoestand (door het samen eten met de pop).
- Het biedt hulp bij het uiten van behoeften waarin mogelijk niet is voorzien.
- Het levert een positieve toename in communicatie, door de interactie met de pop via praten, tast- en overige zintuiglijke ervaringen.
- Het gevoel van doelgerichtheid en waardering door voor de pop te mogen zorgen.
- Het geeft de kans om herinneringen op te halen aan vroegere herinneringen met kinderen.
- Het verminderen of zelfs voorkomen van het gebruik van gedragsveranderende medicatie.

3. Toepassing

Visie

- Sommige mensen zien het als een zacht stuk speelgoed dat ze kunnen knuffelen en vasthouden, anderen zien het als een baby waar ze voor zorgen. Het werkt allemaal op gehechtheid en beleving van de bewoner.
- De pop dient zo levensecht mogelijk te zijn en gepast gekleed te blijven uit respect naar de bewoner en de poppentherapie.
- Het is essentieel dat de pop met waardigheid en respect wordt behandeld. Ook bij het eventueel opbergen van de pop.
- Betrek het gehele cliëntnetwerk van de bewoner bij de therapie en zorg dat iedereen gemotiveerd is, voor een zo groot mogelijke kans van slagen.
- Ken het levensverhaal van de bewoner voor een goede inschatting of de therapie passend is bij de bewoner.
- Poppentherapie is niet voor iedereen effectief. Wanneer er verschillende pogingen zijn gedaan en het geen baat heeft voor de bewoner, rond de therapie dan af.

Introductie van de pop

- Laat de bewoner bij voorkeur zelf kiezen uit verschillende poppen.
- Het wordt aanbevolen om de pop op een locatie te plaatsen waar het ontdekt wordt door de bewoner. Bijvoorbeeld op zijn/haar eigen kamer waar de pop in een stoel, op bed of een tafel zit. Hierdoor kan de bewoner contact maken met de pop als hij/zij dat wil.

- Je kunt ook de bewoner benaderen terwijl je de pop wiegt en naast de bewoner gaan zitten, zodat hij/zij de kans krijgt om te reageren.
- Draag de pop op de juiste manier: niet ondersteboven, aan een arm of been. Wieg de pop zoals je een baby zou wiegen. Dit geeft de bewoner de kans om te beslissen of de poppentherapie echt of fantasie is.
- Dwing de bewoner niet. Wacht op erkenning en instemming van de pop en nodig hem/haar dan uit om de pop vast te houden.
- Let erop of de bewoner je laat zien dat hij/zij het leuk vindt om met de pop om te gaan. De acceptatie kan komen in de vorm van een glimlach of een liefdevolle stem als ze tegen de pop praat.
- Observeer de interactie van de bewoner met de pop. Merk of de pop geïdentificeerd wordt als een echte baby of als een pop. Wacht op een teken van de bewoner, vul het niet voor hem/haar in. Als de bewoner er specifiek om vraagt, zeg dan met een glimlach en liefdevolle stem: “het is zoals je wilt dat het is”.
- Blijf de reactie van de bewoner observeren en grijp in als je voelt dat hij/zij zich ongemakkelijk of onrustig voelt. Soms kan het voldoende zijn om de pop over te nemen en er bij te gaan zitten terwijl je verder praat om de onrust te verminderen. Als dat niet voldoende is, neem dan de pop weer mee en probeer het op een later moment nog eens.

Aanpak

- De bewoner is leidend. Als hij/zij de pop wil vasthouden, laat hem/haar dan. Als hij/zij dat niet doet, blijf het dan niet aanbieden. En als het gezien wordt als een pop, doe jij dat ook. Als het gezien wordt als een baby, behandel de pop dan op die manier.
- Bedenk van tevoren wat je met de pop doet wanneer je de bewoner helpt in bijvoorbeeld de badkamer of op het toilet. Leg de pop niet op een radiator of op de grond maar bijvoorbeeld op bed of in een stoel. Zorg bijvoorbeeld voor een (poppen)bedje of kinderstoel.
- Laat de pop altijd bij de bewoner, als deze eenmaal is geaccepteerd.
- Leen de pop niet uit aan andere bewoners, dat kan verwarrend werken. Zorg ervoor dat het duidelijk is dat de pop bij de bewoner hoort (bijvoorbeeld door de pop een naamkaartje te geven).
- Stimuleer het verzorgen van de pop/baby met de bewoner door bijvoorbeeld samen de pop te wassen of de kleertjes te verschonen.
- Houdt er rekening mee dat de bewoner:
 - zorgen kan hebben over wie er voor de pop/baby zorgt als hij/zij er niet is. Vertel dan bijvoorbeeld dat een goede vriend of jijzelf oppast;
 - zorgen kan hebben over dat de pop ‘slaapt’ wanneer de ogen dicht zijn of zelfs denkt dat de pop/baby is overleden. Kies dan voor een pop waarvan de ogen niet dicht kunnen;
 - zich te veel zorgen maakt over de pop, waardoor hij/zij angstig of rusteloos wordt, bijvoorbeeld omdat de bewoner te veel bezig is met waar de pop slaapt en of deze goed verzorgd/gevoed wordt. Spreek dan af wie voor de pop zorgt wanneer het te veel wordt voor de bewoner zelf.

4. Evalueren en rapporteren

- Om het effect van de pop goed te kunnen monitoren is het belangrijk dat er elke dienst wordt gerapporteerd. Noteer of en hoe vaak de pop is ingezet en wat het effect was op de bewoner (wat zag je, hoe was de interactie).
- Rapporteer bij bijzonderheden zo concreet mogelijk wat je gezien hebt, bijvoorbeeld door middel van een SOAP rapportage:

Subjectief:

- Hoe is de beleving van de bewoner?
- Wat is jouw mening/indruk?

Objectief

- Wat neem je waar?
- Wanneer gebeurt het?
- Wat hoor je? Wat zie je?
- Wat doet de bewoner?

Analyse

- Welke conclusie kun je trekken uit de **S** en de **O**?
- Wat was volgens jou de oorzaak?

Plan

- Wat ga je vervolgens doen?
- Hoe ben je omgegaan met de situatie en wat was het effect?

5. Praktisch

Schoonmaken en -houden van de pop

- Was je handen voor en na het omgaan met de pop, net zoals je bij een andere bewoner zou doen. Dit helpt tegen infecties.
- De pop kan worden schoongeveegd met antibacteriële doekjes en de kleertjes kunnen worden gewassen.
- Stop de pop niet in de wasmachine of droger. En dompel hem niet onder in water, omdat de pop een zacht lichaam heeft kan het moeilijk drogen en mogelijk gaan schimmelen.

Overig

- Zorg dat er extra kleertjes en een reservepop aanwezig zijn.
- Label de kleertjes zodat ze niet zoek raken

6. Voorbeeld Mevrouw A. & Juliana

Doel

Verminderen van onrust en aanhankelijk gedrag (zoals aandacht vragen bij zorgmedewerkers).

Handvatten

- Mevrouw heeft haar de naam Juliana gegeven, zeg niet baby of pop.
- Ze ziet de pop als iemand tegen wie ze kan praten, het is niet haar kind maar noemt haar ook geen pop.
- Behandel en houd de pop vast met respect. Pak vast bij het lijfje van de pop.
- Als mevrouw in de woonkamer, in rust, aan de tafel zit bied de pop zittend aan op tafel. Zodat zij beide op ooghoogte zijn.
- Mevrouw zet zelf de pop op haar rollator of neemt hem om schoot.
- Wanneer mevrouw onrustig is zonder pop, biedt haar deze aan in de woonkamer, op een rustige manier. Zij zal meteen positief reageren. Ze ziet het als haar eigendom.
- In de avond gaat Juliana mee naar haar slaapkamer, daar zit de pop in de stoel.
- Kleertjes kunnen gewisseld worden.

7. Contact

Heb je vragen en/of opmerkingen over poppentherapie? Neem contact op met ergotherapeut Nicole van Brunschot via nicole.vanbrunschot@kennemerhart.nl.